

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มสนใจ โดยศึกษาข้อมูลจากการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา ที่ผ่านมาเป็นข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาเพื่อหาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา และอาจนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์หรือด้านอื่นๆ ต่อไป

ที่ผ่านมาเคยมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากว๊านพะเยาจำนวน 5 ครั้ง ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2525 ศึกษาโดยสถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เสนอแนวทางการพัฒนากว๊านพะเยา เช่น สร้างระบบท่อคั่นน้ำเสียและบ่อบำบัดน้ำเสีย ขุดลอกกว๊าน ขยายพื้นที่ชายกว๊าน ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2535 ศึกษาโดยนักวิชาการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกับหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนและประชาชนผู้สนใจ ครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2538 ศึกษาโดยบริษัทคอนซัลติ้งเอนจิเนียริง จำกัด และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อฟื้นฟูแหล่งน้ำแม่ น้ำอิง และกว๊านพะเยา การจัดการขยะและน้ำเสีย การขุดลอกและอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ. 2542 ศึกษาโดยบริษัทแอสติคอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด ศึกษาผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนากว๊านพะเยา ครั้งที่ 5 ในปี พ.ศ. 2547 ศึกษาโดยนักวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกับหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนและประชาชนผู้สนใจ เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนากว๊านพะเยาในรูปแบบต่างๆ การปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยาก็เป็นประเด็นหนึ่งในแผนพัฒนา แต่การปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ผ่านมามีขั้นตอนต่างๆ ที่สำคัญส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการโดยหน่วยงานรัฐ เช่น ขั้นตอนการศึกษาปัญหาเพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล ปรากฏว่าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ทำให้ประชาชนไม่เข้าใจนโยบาย แผนพัฒนาและแนวทางในการปรับปรุง ผลได้ผลเสียหรือประโยชน์ที่จะได้รับจากการปรับปรุง ส่งผลให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร จากกรณีดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาหรือปรับปรุงที่ผ่านมาไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์และไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน แต่ถ้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงหาแนวทางสนับสนุนส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ตามความเหมาะสมของงานและบุคคลมากที่สุด อาจ

ทำให้การปรับปรุงภูมิทัศน์หรือการปรับปรุงด้านอื่นๆดำเนินไปอย่างสะดวกมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ประโยชน์ ไม่มีปัญหาด้านความขัดแย้งที่อาจเกิดจากประชาชนเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวทางหนึ่งที่เสริมสร้างความรักความสามัคคีระหว่างทุกภาคส่วนและเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาหรือปรับปรุงด้านต่างๆ อีกด้วย

การศึกษาในครั้งนี้ทำให้พบปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมคือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านโอกาสและความต้องการ

(1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับรายได้ ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม กลุ่มรายได้ที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 3,001 – 6,000 บาท/เดือน โดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์และการดำเนินงาน ส่วนกลุ่มรายได้ที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ กลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า 6,000 บาท/เดือน ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับหนี้สิน ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา

(2) ปัจจัยทางสังคมประกอบด้วยการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมต่างๆ และตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า การเป็นสมาชิกมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ ส่วนในขั้นตอนการวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล และการใช้ประโยชน์ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ซึ่งอาจเกิดจากการใช้ประโยชน์เป็นขั้นตอนที่ทุกคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ ส่วนการกำหนดนโยบายไม่สามารถวิเคราะห์ได้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่มีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ ด้านตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรวม นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือตัวแทนหน่วยงานรัฐ และการสนทนากลุ่มยืนยันในผลการวิเคราะห์ได้ว่า ตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในการปรับปรุงตามกลไกและตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

(3) ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 31.8 ของผู้รับทราบข้อมูลข่าวสารได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ ในขณะที่ผู้ไม่ทราบข้อมูลข่าวสารเข้าไปมีส่วนร่วมเพียงร้อยละ 11.3 แสดงว่าการรับทราบข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ และจากการสนทนากลุ่มสนใจทำให้ทราบอีกว่า ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมมาก เพราะที่ผ่านมามีประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร ทำให้ขาดการมีส่วนร่วม ด้านชนิดสื่อที่เป็นแหล่งเผยแพร่ข่าวสารพบว่า มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมสื่อที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ สื่ออื่นๆทั่วไป รองลงมาคือ ประชาสัมพันธ์หน่วยงานราชการ

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยงและการสนทนากลุ่มสนใจยังพบว่า การปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยาที่ผ่านมา ปริมาณข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ที่แจ้งให้ประชาชนทราบไม่ชัดเจนและมีปริมาณค่อนข้างน้อย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร ไม่เข้าใจแนวทาง ขั้นตอน ผลดี-ผลเสีย และประโยชน์ที่จะได้จากการปรับปรุง ส่งผลให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงบางขั้นตอน แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารมีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา

นอกเหนือจากปัจจัยที่กล่าวมาจากการศึกษาายังพบว่า ยังมีอีกหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมคือ ปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับความรู้ด้านภูมิทัศน์มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของการปรับปรุง ปัจจัยเกี่ยวกับการได้รับโอกาสและความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับโอกาสและไม่ได้รับโอกาสในอัตราที่ไม่แตกต่างกันมากคือร้อยละ 47.1 และ 52.9 แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 69.6 ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มทำให้ทราบว่า ผู้ที่ไม่มีความรู้ด้านภูมิทัศน์ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในขั้นตอนการกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล แต่มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ เนื่องจากขั้นตอนดังกล่าวทุกคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้

โดยภาพรวมแล้วจะเห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่มีความรู้ด้านภูมิทัศน์ มีรายได้ค่อนข้างต่ำ ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม และไม่ทราบข้อมูลข่าวสารในการปรับปรุง มีแนวโน้มว่าจะไม่มีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในขั้นตอนการกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล แต่ทุกคนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ตามความเหมาะสม ดังนั้นเพื่อประโยชน์และเกิดภาพพจน์ที่ดีต่อการปรับปรุง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาหาแนวทางจูงใจ สนับสนุน ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของการปรับปรุงตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคลและกิจกรรม ก็อาจแก้ปัญหากรณีการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์ครั้งต่อไปได้

5.2 อุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและการสนทนากลุ่มสนใจพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

(1) ประชาชนที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับภูมิทัศน์ส่วนใหญ่ไม่กล้าเข้าไปมีส่วนร่วมในการปรับปรุงเพราะเกรงว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความเชื่อถือ

- (2) ประชาชนส่วนใหญ่ที่มีอาชีพ รับจ้าง ค้าขาย และอาชีพอื่นๆ ที่มีรายได้ค่อนข้างน้อย ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่หารายได้เลี้ยงครอบครัวจึงไม่มีเวลาเข้าไปมีส่วนร่วมในการปรับปรุง
- (3) ประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนสำคัญๆ ของการปรับปรุง
- (4) การขาดประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนและต่อเนื่องด้านข้อมูลข่าวสารตลอดจนความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุง
- (5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงไม่มีการติดต่อประสานงานกับประชาชนก่อนการปรับปรุง
- (6) การดำเนินการปรับปรุงด้านต่างๆ ส่วนใหญ่หน่วยงานดำเนินการเองทำให้ประชาชนขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม
- (7) ภาครัฐความเข้าใจในมิติของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของการปรับปรุง
- (8) ความขัดแย้งทางความคิดของประชาชนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปรับปรุง ทำให้ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุง
- (9) ผู้บริหารระดับสูงไม่เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงด้านต่างๆ
- (10) ประชาชนบางกลุ่มกลัวสูญเสียผลประโยชน์ที่เคยได้จากพื้นที่การปรับปรุง ทำให้ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการปรับปรุง

5.3 อภิปรายผลการศึกษา

ผลที่ได้แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการมีส่วนร่วม ผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นเพียงเข้าไปใช้ประโยชน์มากกว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินงานและการประเมินผลในการจัดการภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมชายก๊วนพะเยาซึ่งดำเนินการโดยเทศบาลเมืองพะเยา

จากหลักการมีส่วนร่วมซึ่งผู้ศึกษาได้ประมวลไว้พบว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากสาเหตุปัจจัยสำคัญหลายประการ เช่น ปัจจัยทางชีวภาพ-กายภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางการศึกษา ระยะเวลาการตั้งครัวเรือน ระยะห่างครัวเรือน การมองภาพลักษณะที่แตกต่างกัน การได้รับข้อมูลข่าวสารและการได้รับประโยชน์ที่แตกต่างกัน มีผลต่อรูปแบบการมีส่วนร่วม (อนงค์ เพชรสัมฤทธิ์, 2540; เอื้ออิศรา

หงส์หิรัญ, 2544) แต่ในการศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป้าหมายเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามผลน้อยอาจเกิดจากการที่ประชาชนได้เลือกผู้แทนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของเทศบาลแล้วอาจเข้าใจว่าได้ทำหน้าที่ครบถ้วนแล้ว และการจัดการเกี่ยวกับชายกว๊านพะเยาจึงควรเป็นหน้าที่ของเทศบาลและผู้นำชุมชนเท่านั้นและทำให้ประชาชนไม่กล้าเข้าไปให้ข้อเสนอแนะหรือข้อสังเกตในการทำงาน

จากมุมมองด้านการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับประเด็นนี้ จะเห็นว่าถ้าหากทางเทศบาลหรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยาได้คำนึงถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว ผลที่จะตามมา ก็อาจจะเป็นผลดีต่อการทำงานทั้งในด้านความพึงพอใจ ความสำเร็จของงานตามกำหนดเวลาและเป้าหมายที่วางไว้ ประหยัดงบประมาณ และที่สำคัญคือจะเกิดความสามัคคีในกลุ่มของประชาชน เกิดความรักความห่วงหาและความเป็นเจ้าของ ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษา เป็นการลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาทางอ้อม ด้วย เหตุที่การมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เป็นอย่างยิ่งจึงควรสนับสนุน ส่งเสริม และจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์โดยรวมของประชาชนทั้งที่เป็นชาวพะเยาและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการต่างๆ ของกว๊านพะเยาสืบต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็น

ผลการศึกษาผู้ศึกษาพบว่า การปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ผ่านมาประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยมาก ทั้งๆที่กลุ่มที่ขาดการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมแต่ไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อลดปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางการลดปัญหาที่เกิดจากการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

(1) ควรเพิ่มเติมด้าน การประชาสัมพันธ์ ปริมาณข้อมูลข่าวสาร การทำประชาพิจารณ์ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ มากที่สุด และควรจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารระหว่างทุกภาคส่วนในสังคมทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบเปิดและพัฒนาแผนงานของการดำเนินการให้ปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาโดยไม่ยึดติดกรอบที่วางไว้จนเกินไป

(2) หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องประสานงานกับประชาชนหรือชุมชนต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงหรือพัฒนาด้านต่างๆ

(3) หาแนวทางลดช่องว่างระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน

(4) สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมระหว่างทุกภาคส่วน

(5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงควรให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนหาแนวทางสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปรับปรุงด้านต่างๆ ตามความเหมาะสมเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดความรักความหวงแหนความเป็นเจ้าของ และมีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน

(6) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดบุคลากร หรือตัวแทนที่มีความรู้ ความสามารถในงานด้านกฎหมาย และมีความรักต่องานที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เข้าพบปะประชาชนเพื่อชี้แจง หรืออธิบายรายละเอียดที่เกี่ยวกับการปรับปรุง และผลประโยชน์ที่จะได้รับ ตลอดจนผลดีผลเสียจากการปรับปรุง

(7) ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการปรับปรุงจะต้องทำด้วยจิตสำนึก ซื่อตรง เต็มใจ มองเห็นประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวมเป็นหลัก ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง

(8) ปัญหาของกวี้นพะเยามีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน และประชาชน ดังนั้นการดำเนินการต่างๆ จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยจิตสำนึกจึงจะสามารถดำเนินการขับเคลื่อนการปรับปรุงกฎหมายกวี้นพะเยาให้บรรลุเป้าหมายได้

(9) การปรับปรุงหรือพัฒนาด้านต่างๆ ย่อมมีทั้งผลดี และผลเสีย ประชาชนแต่ละกลุ่ม แต่ละฝ่ายมักมีมุมมองที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของบุคคล ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นบางกรณี

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องประสานความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับทุกภาคส่วน และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด ไม่ฟังกระแสที่เกิดขึ้นโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ก็จะลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการปรับปรุงได้

ถึงแม้ปัจจุบันภาครัฐจะสนับสนุนส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือปรับปรุงด้านต่างๆ มากขึ้น แต่ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยังเป็นปัญหาใหญ่ในการพัฒนาเสมอมา ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่าข้อเสนอแนะดังกล่าวอาจเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงกฎหมายกวี้นพะเยา และการพัฒนาด้านอื่นๆ ตามสมควร